

Nyhetsbrevet «Samfunnsmedisin og Folkehelse» holder deg oppdatert på hva som publiseres innen fagområdet den siste måneden. Har du forslag til saker send oss gjerne en e-post på katrine.rutgersen@fhi.no.

>> [Påmelding nyhetsbrev](#)

AKTUELT - NASJONALT KOMPETANSEMILJØ FOR HELESTASJONS- OG SKOLEHELSETJENESTEN (NASKO)

Ny kunnskapsportal for helsestasjons- og skolehelsetjenesten på Helsebiblioteket

Folkehelseinstituttet opprettet i 2023 et nasjonalt kompetansemiljø for helsestasjons- og skolehelsetjenesten (NASKO) i Levanger. Nå inngår NASKO og Helsebiblioteket et samarbeid om å bringe relevant, praksisrettet og kunnskapsbasert informasjon ut til de ansatte i tjenestene.

– Vi er nå i gang med å etablere en kunnskapsportal for helsestasjons- og skolehelsetjenesten som kommer til å ligge på Helsebiblioteket. Målet er å produsere forskning som grunnlag for kunnskapsbaserte, helsefremmende og forebyggende tjenester for barn, unge og deres foreldre, samt å støtte kommunene med å ta i bruk beste tilgjengelige kunnskap i fag- og tjenesteutvikling, sier Marit Dromnes Manvik og Tonje Lervold, som begge er helsesykepleiere og ansatte som rådgivere i NASKO.

Omfattende mandat

Kompetansemiljøet i Levanger, som offisielt ble åpnet 6. desember 2023, er en tverrfaglig gruppe bestående av helsesykepleiere, jordmødre, fysioterapeuter, og forskere. Bakgrunnen for opprettelsen er å styrke kompetansen, fagutviklingen og forskningen i miljøene.

– Det er et stort mandat som det blir krevende å oppfylle. Dette er omfattende tjenester som dekker alt fra svangerskapsomsorg til helsestasjon for ungdom.

Relevante, kvalitetsvurderte ressurser samlet på ett sted

I vår gjennomførte NASKO en spørreundersøkelse for å finne ut av kunnskapsbehovet i målgruppa.

– Her nevnte kun en av fire Helsebiblioteket som en foretrukket kunnskapskilde. Dette har vi tenkt å gjøre noe med. Vi ønsker å tilby målgruppa relevante, kvalitetsvurderte ressurser samlet på ett sted slik at man slipper å lete rundt på nettet for å finne det man er ute etter, og er glade for at vi skal gjøre det sammen med Helsebiblioteket.

Lik kunnskapstilgang for alle

I tillegg til å utvikle denne kunnskapsportalen er miljøet godt i gang med arbeid på en rekke andre områder. Dette inkluderer både søknadsprosesser til forskningsprosjekter og etablering av et nettverk for forskning om, med og for helsestasjons- og skolehelsetjenesten.

– Først og fremst ønsker vi å lage ett foretrukket nettsted for tjenesten. Vi ønsker å kartlegge det som allerede finnes av kunnskapsbasert materiale, verktøy og tiltak. I tillegg vil vi forske på, validere og utvikle ny kunnskap. Med dette håper vi på å være med på å utjevne forskjeller i tilgang til kunnskap – tilgangen til gode kunnskapsressurser skal være lik uansett hvor i landet man bor, sier Manvik.

Målet er at den første versjonen av kunnskapsportalen skal være klar til lansering på slutten av året.

>> Les også [hvordan Folkehelseforeningen bidrar i utviklingen av Helsebiblioteket](#).

Nytt utvalg om prioritering av folkehelseiltak

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal utrede og gi råd om prioritering av folkehelseiltak. Opprettelsen av utvalget er en oppfølging av Folkehelsemeldinga, som ble lagt frem i fjor.

Utvalget skal utrede og klargjøre verdigrunnlaget for folkehelsearbeidet, klargjøre kunnskapsgrunnlaget for prioritering og foreslå tiltak som kan bidra til at folkehelseiltak behandles mest mulig enhetlig på tvers av sektorer.

>> Les mer om [det nye utvalget som skal arbeide med prioritering av folkehelseiltak](#) på [regjeringen.no](#).

Færre barn vokser opp i familier med lavinntekt

10,6 prosent av alle barn i Norge vokste opp i en familie med vedvarende lavinntekt i 2021. I antall utgjorde dette 102 600 barn. Sammenlignet med 2021 sank andelen 0,7 prosentpoeng nasjonalt. Det er registrert nedgang i 247 kommuner.

De nye tallene viser at de fleste kommuner opplevde en nedgang i andelen barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt. Andelen økte i tre av

ti kommuner og for 30 av disse kommunene var økningen på ett prosentpoeng eller høyere.

Vedvarende lavinntekt i større byer

Om lag en tredjedel av alle barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt bor i en av landets sju største kommuner.

>> Les mer om [nedgang i antall barn som vokser opp i lavinntektfamilier](#)

Mange utfordringer for barn og unges medvirkning i barnevernet

Mangel på tilpasset kommunikasjon mellom barnevernets kontaktperson og barn og unge, formell fremfor reell medvirkning og mangel på god dokumentasjonspraksis, er tre av utfordringene forskere har identifisert i en ny studie fra FHI. Studien er gjort på oppdrag fra Barne-, ungdoms og familiedirektoratet (Bufdir).

Gjennom forskningslitteratur og intervjuer med personer tilknyttet barnevernet ble det identifisert 27 utfordringer. Etter en høring med intervjudeltakerne ble det gjort en prioritering, og til slutt ble de 14 viktigste utfordringene identifisert.

Studien viser at alle de identifiserte utfordringene kan være nyttige for retningslinjeutvikling og annet faglig arbeid knyttet til barns medvirkning. Det er spesielt viktig for Bufdir å ta hensyn til disse utfordringene i sitt normerende arbeid.

>> Les om [utfordringene for barn og unges medvirkning i barnevernet](#) på [fhi.no](#)

– For mange fristbrudd

Ingen av de regionale helseforetakene nådde de langsiktige målene for ventetid i psykisk helsevern i 2023.

For barn og unge gikk fristbruddene på landsbasis litt ned sammenlignet med 2022, både for de som stod på venteliste og for de som hadde påbegynt helsehjelp.

Økt genetisk risiko for psykiske lidelser blant barn med atferdsforstyrrelse

En studie fra Folkehelseinstituttet viser at barn med atferdsforstyrrelse kan ha økt genetisk risiko for andre psykiske lidelser.

I en ny artikkel i Psychiatry Research fant forskerne at barn med diagnosen atferdsforstyrrelse, på gruppenivå hadde en økt genetisk risiko for psykiske lidelser som ADHD og autisme. Disse lidelsene starter ofte i barndommen.

– De hadde også høyere risiko for psykiske lidelser som schizofreni, bipolar lidelse og depresjon, som vanligvis

utvikles i voksen alder, forteller Martin Steen Tesli, seniorforsker ved Folkehelseinstituttet.

Fra tidligere forskning vet man at aggressive og voldelige barn kan ha psykiske lidelser. I denne studien har forskerne undersøkt dette nærmere. De studerte barn med atferdsforstyrrelse, en diagnose som vanligvis gis til barn som er utagerende og aggressive.

>> Les mer om [økt genetisk risiko for psykiske lidelser blant barn med atferdsforstyrrelse](#) på fhi.no.

AKTUELT - HELSEDIREKTORATET

Flertallet av ungdom ønsker ikke å være nikotinavhengig

I en nasjonal undersøkelse utført av Norstat for Helsedirektoratet, hvor 500 unge mellom 15 og 25 år ble spurt, svarte 13 prosent at de bruker e-sigaretter ("vape"). 75 prosent av disse sa at de bruker e-sigaretter med nikotin, mens 8 prosent var usikre på hva de brukte.

Selv om flertallet svarte at de synes nikotinavhengighet er kjipt, dyrt og noe de vil unngå kan virke som at dette er noe "alle" driver med. Derfor lanserer Helsedirektoratet nå kampanjen Generasjon FRI som skal være en motsats til alt innhold på sosiale medier som fremstiller vape, snus og røyk som noe populært..

>> Les mer om [kampanjen Generasjon FRI](#) på helsedirektoratet.no.

AKTUELT - FOLKEHELSEINSTITUTTET (FHI)

Tilbud om gratis kikhostevaksine til gravide

Fra 2. mai i år fikk vil alle gravide i svangerskapsuke 24 tilbud om gratis kikhostevaksine. Vaksinen vil beskytte babyen mot kikhoste i tiden fra fødsel og frem til de selv kan få vaksine når de er 3 måneder gamle.

Vaksinen som skal benyttes, beskytter mot difteri og stivkrampe i tillegg til kikhoste. Gravide som har kommet lengre enn svangerskapsuke 24 vil også få tilbud om gratis vaksine.

>> Les mer om [tilbud om gratis kikhostevaksine til gravide](#) på fhi.no.

Håndbok for forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Håndboken er en veiledningsressurs og har til hensikt å bidra i håndtering i saker som omhandler negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap, barneekteskap og kjønnslemlestelse.

Håndboken retter seg mot ansatte i skoler, voksenopplæring og flyktningetjeneste, og andre som jobber med barn, unge og voksne som opplever å bli utsatt for denne tematikken.

>> Les mer om [håndboken for forebygging og håndtering av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold](#) på imdi.no.

.....

RAPPORT - INTEGRERINGS- OG MANGFOLDSDIREKTORATET (IMDI)

Negativ sosial kontroll på skolen

Rapporten «Negativ sosial kontroll på skolen» omhandler negativ sosial kontroll som utøves mellom elever og jevnaldrende i skolesammenheng. Rapporten er utarbeidet av Proba samfunnsanalyse på oppdrag fra IMDi.

Formålet med prosjektet har vært å undersøke hvordan negativ sosial kontroll kan utspille seg mellom elever, fremskaffe kunnskap om skolens innsats for forebygging og håndtering, samt å identifisere kjennetegn på godt arbeid blant skoler som lykkes i dette arbeidet.

>> Les hele artikkelen [om negativ sosial kontroll på skolen](#) på imdi.no.

.....

AKTUELT -INTEGRERINGS- OG MANGFOLDSDIREKTORATET (IMDI)

Holdninger til innvandring, integrering og mangfold - Integreringsbarometeret

I månedene etter krigsutbruddet i Ukraina i 2022, ble registrert en betydelig økning i positive holdninger til innvandring, og økt støtte til mottak av flyktninger. I løpet av 2023 så vi derimot en reduksjon i positive holdninger, og i siste måling var holdningene omtrent på samme nivå som før Russlands fullskalainvasjon. Dette viser en ny rapport fra Institutt for samfunnsforskning (ISF) på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Undersøkelsen viser at folk er mer positive til integreringen der de bor, sammenliknet med hvordan det går i hele samfunnet. 36 % av respondentene var positive til integrering lokalt, mens 29 % mener det går dårlig. Folk som bor i distriktene er mest positive til hvordan det går med integreringen i deres nærområder sammenliknet med dem som bor i, eller i nærheten av, større byer.

Økt støtte til arbeidsinnvandring

Det er økt støtte til å ta imot arbeidsinnvandrere i Norge. Denne trenden har holdt seg gjennom de to årene med mottak av flyktninger fra Ukraina. Stadig flere er enige i at utenlandsk arbeidskraft vil være viktig for å sikre gode velferdstjenester i årene som kommer.

>> Les hele artikkelen [om holdninger til innvandring, integrering og mangfold](#) på imdi.no.

Barn i familier med fluktbakgrunn - sluttrapport

Rapporten «Barn i familier med fluktbakgrunn - tiltak for inkludering, medvirkning og tilhørighet» løfter fram utfordringer i integreringsarbeidet og kommer med en rekke anbefalinger til hva som kan gjøres bedre.

Dette er tredje og siste delrapport i et større forskningsprosjekt. Formålet med prosjektet har vært å innhente kunnskap om barn og unge som vokser opp i familier med fluktbakgrunn.

I sluttrapporten løfter forskerne fram utfordringer som har kommet til uttrykk gjennom de to foregående rapportene. Videre kommer forskerne med en rekke anbefalinger som kan bidra til å avhjelpe utfordringene.

Medvirkning i bosettingsprosessen

Rapporten peker på at barna i liten grad har fått medvirke i hvor de skal bo. Forskerne foreslår at IMDi utvikler visuelle verktøy til bruk rett før og rett etter bosetting.

Videre anbefaler forskerne at kommuner ansetter en egen kontaktperson for barn tilknyttet flyktningtjenesten og/eller introduksjonsprogrammet.

Styrke foreldrestøtten

Kommuner bør ha rutiner for å kontakte flyktninger for å avdekke eventuelle søknader om og innvilgelser av familiegjenforening. Familieveileder og familiesamtaler er eksempler på kommunale tiltak som kan styrke

foreldrestøtten og familieperspektivet.

Fritidsaktiviteter

Barnas behov for informasjon om fritidstilbud til barn og unge i lokalmiljøet kan ivaretas bedre. Oppfølging av barns deltakelse i fritidstilbud blir ofte nedprioritert fra kommunenes side.

Tidligere rapporter

- [Delrapport 1](#) kartlegger dagens virkemiddelapparat rettet mot barn og unge i flyktningfamilier
- [Delrapport 2](#) omhandler barn i flyktningfamiliers egne opplevelse av integreringsprosessen

>> Les mer om [sluttrapport om barn i familier med fluktbakgrunn](#) på imdi.no.

Tolkekapasitetsundersøkelsen

IMDI har gjennomført en kartlegging av kapasiteten og tilgjengeligheten blant tolkene i Nasjonalt tolkeregister.

Undersøkelsen viser en markant økning i andelen tolker som oppgir at de i hovedsak jobber som tolk og har en relativt full arbeidsuke, fra 25 % i 2022 til 40 % i 2023.

Samtidig viser undersøkelsen at andelen tolker som ønsker å tolke mer enn de gjør i dag, ikke har gått ned. Dette er svært positivt, da det innebærer at det fortsatt vil være mulig for offentlige organer å få dekket en langt større oppdragsmengde enn i dag med kvalifiserte tolker.

>> Les mer om [tolkekapasitetsundersøkelsen](#) på imdi.no.

Jobbsjansen ga 8 av 10 innvandrerkvinner arbeid

76 prosent av deltakarane i Jobbsjansen gjekk direkte over til jobb eller utdanning i 2023. Tilbodet er til heimeverande innvandrerkvinner som står langt i frå arbeidslivet.

Målgruppa for Jobbsjansen er heimeverande innvandrerkvinner som har svak tilknytning til arbeidslivet og som heller ikkje deltek i ordinær utdanning.

>> Les mer om økt deltagelse i arbeidslivet for innvandrerkvinner etter Jobbsjansen på regjeringen.no

Ny kunnskap om hjemmekontor, arbeidsmiljø og helse

Når man lager retningslinjer om hjemmekontor, bør de ha som mål å skape best mulig forutsetninger for virksomheten, de ansattes helse og jobbmotivasjon.

Etter pandemien har mange aktører i samfunnet diskutert ulike aspekter ved arbeid hjemmefra, og vi har sett mange ulike varianter og løsninger. Samtidig har det vært lite tilgjengelig kunnskap om hvordan bruken av hjemmekontor påvirker arbeidslivet, i en ny normalsituasjon.

Nye funn styrker eksisterende kunnskap

I pandemien så vi at effektene av arbeid hjemmefra var sammensatte og hadde både positive og negative virkninger. STAMI oppfordret da virksomheter som

skulle lage retningslinjer for bruk av hjemmekontor, om å være varsomme.

Oppfordringen var å prioritere løsninger som i høyest mulig grad er tilpasset de arbeidsoppgavene man skal gjennomføre. Hjemmekontor kan være godt egnet til individuelt konsentrasjonsarbeid, men dårlig egnet til samarbeidsoppgaver.

>> Les mer om [hjemmekontor og helse](https://stami.no/hjemmekontor-og-helse) på stami.no.

Emosjonelt arbeid er ein viktig årsak til sjukefråvær i heimetenesten

Ein ny studie frå STAMI viser at psykososiale faktorar i heimetenesten kan forklare høgare risiko for å bli sjukmeldt på grunn av psykiske plager.

Resultata frå denne studien viser at emosjonelt arbeid kan påvirke helsa negativt, og viser at psykososiale faktorar i arbeidsmiljøet kan forklare høgare risiko for ein del av sjukefråværet i heimetenesten.

95 prosent av deltakarane i denne studien er kvinner, og det er nyttig med meir kunnskap om viktige årsaker til sjukefråvær i kvinnedominerte yrker.

>> Les mer om [årsakene til fråvær i heimetjenesten](https://stami.no/arsakene-til-fravær-i-heimetjenesten) på stami.no.

Hjemmekontor kan gi økt alkoholbruk

Økt bruk av hjemmekontor kan gi økt alkoholbruk blant de som har et høyt eller problematisk alkoholbruk. Det viser en rapport fra FHI.

Blant deltagerne som hadde opprettholdt et høyt alkoholforbruk, beskrev noen at drikkemønsteret under pandemien hadde blitt en vane som var vanskelig å snu på.

>> Les mer om [sammenhengen mellom hjemmekontor og økt alkoholbruk](https://fhi.no/sammenhengen-mellom-hjemmekontor-og-okt-alkoholbruk) på fhi.no.

Vi lever lenger og har fått flere leveår med god helse

Siden 1990 har dødeligheten falt dramatisk og levealderen økt. Antall forventede leveår med god helse har også økt, både for menn og kvinner.

Siden 2011 har vi hatt et kraftig fall i sykdomsbyrden fra hjertesykdom og hjerneslag som følge av redusert dødelighet fra disse sykdommene.

Samtidig ser vi at ikke-dødelige sykdommer, som smertetilstander og psykiske lidelser, står for en stadig økende andel av sykdomsbyrden

>> Les mer om [flere leveår med god helse](#) på fhi.no.

FORSKNINGSFUNN - FOLKEHELSEINSTITUTTET (FHI)

Framskrivninger til 2050: Dette kan øke levealderen med 4 år

Den betydelige økningen i forventet levealder vi har sett de siste tretti årene vil trolig avta. Samtidig er det et stort potensial for å øke levealderen ytterligere dersom vi lykkes med å redusere viktige risikofaktorer for ikke-smittsomme sykdommer frem mot 2050.

Tall for Norge fra det internasjonale sykdomsbyrdeprosjektet (the Global Burden of Disease Study – GBD) viser at antall ekstra leveår frem mot 2050 kan dobles dersom man lykkes med å gradvis eliminere risikofaktorer for ikke-smittsomme sykdommer.

Økning i forventet levealder med 3,8 år En gradvis eliminering av røyking, usunt kosthold, høy kroppsmasseindeks, høyt blodtrykk, høyt kolesterol og høyt fastende blodsukker. En slik endring vil gi en økning i forventet levealder med 3,8 år i 2050 sammenlignet med 1,8 år i referanse-scenariet.

>> Les mer om [potensial for å øke levealderen ytterligere](#) på fhi.no.

AKTUELT - HELSDIREKTORATET

Plan for trygg innføring av KI i helse- og omsorgstjenesten på trappene

Kunstig intelligens kan effektivisere helsetjenesten og spille en viktig rolle i arbeidet med å få ned ventetidene. En felles plan for KI i helse- og omsorgssektoren skal gi rammer og retning.

Denne uka lanserte regjeringen sitt ventetidsløfte, der målet er å snu den negative utviklingen i ventetider. Digitale løsninger og innovasjoner som dokumenteres og spres, trekkes frem som viktige for å frigjøre arbeidstid, for samhandlingen og for pasientene.

>> Les mer om [felles plan for KI i helse- og omsorgssektoren](#) på helsedirektoratet.no

Eldre under koronapandemien

I starten av koronapandemien fikk eldre færre helse- og omsorgstjenester. Det gjaldt spesielt for de eldste eldre, de som bodde alene og de med belastninger, som demens og psykiske og fysiske helseutfordringer, viser en ny undersøkelse.

Under koronapandemien mistet eldre tilgang til fysioterapi, psykiske helsetilbud og andre helse- og omsorgstilbud.

Isolasjon og frykt

Flere studier viser at nedstengningen av ulike helse- og omsorgstjenester bidro til dårligere helse blant eldre. I tillegg ble eldre betegnet som en sårbar gruppe for å utvikle alvorlig sykdom ved smitte av koronaviruset. Dette medførte at noen eldre opplevde sosial isolasjon og frykt for å bli syk.

>> Les mer om [eldre under koronapandemien](#) på [helsedirektoratet.no](#).

Positiv utvikling i fastlegeordningen

Stadig færre nordmenn står uten fastlege. Det viser nye tall fra Helsedirektoratet.

Nye tall fra mai viser at det er 180 000 som står uten fastlege, det er det laveste tallet siden høsten 2022, så det går rett vei.

Mer nyansert og variert på kommunalt nivå.

Men selv om nasjonale tall fra rapporten viser vekst i antall fastleger, er bildet mer nyansert og variert på kommunalt nivå. Med unntak av kommuner med færre enn 2 000 innbyggere, økte andelen ubesatte lister i de minst sentrale kommunene i løpet av 2023. Situasjonen er imidlertid noe bedret i første del av 2024.

>> Les mer om [den positive utviklingen i fastlegeordningen](#) på [helsedirektoratet.no](#).

Store forskjeller mellom menn og kvinner i fastlegebruk

Menns helsetjenestebruk skiller seg stort fra kvinners. Forskjellene mellom menn og kvinner er større i enkelte grupper, som blant personer uten partner og personer med innvandringsbakgrunn.

Studien avdekker at i perioden 2017–2019 var det om lag 16 prosent blant voksne menn mellom 20 og 50 år som ikke hadde en konsultasjon hos fastlege eller legevakt, mens det samme gjaldt for rundt seks prosent av kvinnene.

Høyest sannsynlighet fant man blant single menn, altså de uten registrert partner, hvor opptil 20 prosent ikke hadde oppsøkt noe fastlege eller legevakt i løpet av de siste tre årene. Forskjellene gjelder først og fremst bruk av fastlegjetjenesten, og ikke bruk av legevakt.

>> Les mer om [hvordan menns helsetjenestebruk skiller seg stort fra kvinners](#) på [fhi.no](#).

Korleis skal kommuneoverlegen arbeide i framtida?

No er «Nasjonal veileder for kommunelegefunksjonen og samfunnsmedisinsk arbeid i kommunen» på offentlig høyring, og Helsedirektoratet oppmodar kommunar og andre til å sende inn høyringsinnspel.

Rettleiaren skal overordna sett bidra til at kommunane sikrar forsvarleg samfunnsmedisinsk kapasitet, kompetanse og kontinuitet både under normale forhold og under krise- og beredskapssituasjonar. Sentralt i anbefalingane er den tverrsektorielle rolla til kommuneoverlegen, spesielt innan folkehelsearbeidet og beredskapsarbeidet til kommunen.

>> Les meir om [korleis kommuneoverlegen skal arbeide i framtida?](#) på [helsedirektoratet.no](#).

RAPPORT - HELSEDIREKTORATET

Helsepersonellundersøkelsen om e-helse 2023 er publisert

Hvordan er helsepersonells erfaringer med og holdninger til digitale helsetjenester? Hvor tilfredse er de? Nå er resultatene fra Helsedirektoratets årlige helsepersonellundersøkelse om e-helse her.

Undersøkelsen viser at 53 % er tilfredshet med de digitale helsetjenestene, mens andelen misfornøyde er 14 % i 2023. Ser vi på utviklingen fra 2019 til 2023, har tilfredsheten økt med 6 prosentpoeng.

>> Les mer om [Helsepersonellundersøkelsen](#) på [helsedirektoratet.no](#)

AKTUELT - HELSEDIREKTORATET

Bærekraftig lavutslipp

Helsedirektoratet har sammen med mange aktører laget et nasjonalt veikart som skal bidra til lavere utslipp fra helse- og omsorgssektoren. Utkastet er nå sendt på høring.

Veikartet skal inspirere ledere og ansatte i sykehus og kommuner i arbeidet med å ta gode valg for klimaet og pasienten

>> Les om [bærekraftig lavutslipp i helse- omsorgssektoren](#) på [helsedirektoratet.no](#).

AKTUELT - FHI

Matvalgene våre kan bedre både helse, klima og miljø

Mat som er bra for helsa er ofte også bra for klima og miljø. Men hvordan kan vi endre kostholdet i en mer klima- og miljøvennlig retning?

Senter for bærekraftig kosthold har nylig publisert artikkelen ”[Hva er et bærekraftig norsk kosthold?](#)” i Norsk tidsskrift for ernæring.

>> Les mer om [sammenhengen mellom mat, miljø, klima og helse](#)